

Ondřej Hanus
STÍNOHRAD

© Ondřej Hanus, 2008
Illustrations © Pavel Pickar, 2008
© Weles, 2008

ISBN xxxxxxxxxxxx

*Beátce,
lásce a múže
mého života.*

SONETY MRTVÝM

PRVNÍ SONETY MRTVÝM

ZE RZI

kříž dneška žere vláha zítřka; ve rzi
si bezstarostné masky podsvinčátek
jak v střepu prohlížejí křivou verzi
svých rypáků, jež neznají smrad jatek

pak Matka Řezník semele je do střev
rezavým bodcem rozdrtí jim mozky –
čas zapiští jak krvelačný moskyt
a slétne k hodům v opuštěné kostře

rez masných háků usadí se v mase
pak přejde v další nenasytné prase
a přiblíží ho milujícím Matkám

blíž k tobě, Pane můj, blíž k našim jatkám –
chtěl bych tě potkat v rudém tratolišti
v němž zrezivělý kříž se něžně blyští

THANATORIUM

krev byla hnědá, jak když kvete
vlčí mák a pak shnije; z Lethe
nad nocí k ránu jako by
od břehu táhlo na hroby

a je to slzou že teď pláčem?
nebo jen echo staroby
haluzkou oliv chcíplé ptáče
na mísu úmluv nazdobí?

klepeme kosy k řezu stéblem
živí se v mrtvé neprobudí
(vždyť co je pouhé žebro hrudi?)

kdosi nám vtiskl v čelo emblém
kosa je lebkou zklepaná
hlava? tot' oblý trepanát

ZÁPISK

ač trychtýřem zlých náhod byl jsem vylit
do těchto vod a k dnu se zvolna stápím
ač světloňoš i bratrovrah i Lilit
mě vábili k svým nesmrtelně slabým,

ač odsouzen jsem k cestám, věčný Žid
do krajů, kde čekám, svatý pohan –
až budu smět si kleknout k druhým nohám
má bude spása, a můj život žit

leč odlívám jen stopy ze dna moře
i v hlubinách vod musím hříchem shořet
lhát jako sýček, vát jak smrt a stínat

i bez jedu však smrtící jsou vína
těž vody, jež jsou s vínem smilně spity
pak hřích je vše, ač teprv od Lility

SOBĚSMRT

má krev se vzpírá započít svůj oběh
žilami těla, jež je hrobem myslí
a tělo tiše leží ve svém hrobě
jímž mysl je, a nepřijímá kyslík

jen jednou vstalo k exhumaci koster
jímž přežívání v smrti závidělo
a vešlo v chromý, vymodlený kostel
zpět v rozklad zaživa, zpět v bohapusté tělo

má krev je šlechtou těla, neboť může
z něj uniknout, když protrhá se kůže –
však kdo by páral jediný svůj hábit?

má mysl v hnůj se mění, sama hnojem
a smysl mého těla tak je zdvojen:
již nejen zemřít, ale také zabít

MYTIANA

a s tím se vpíjet, kleče v nártech
v kořeny sobě podrostlými –
ve stromy z nichž ti zřežou parte
kladouce tě až pod rostliny

a s tím se vhnívat, věčně v červech
do hlíny plísni netčené
v slovo, když šedi zvuk ho serve
tam, kde již není řečené

a s tím se vzbouzet po dni spaném
z něžž nová noc nám povyvstane
do trojic dál se kupit čtvrtí

a s tím i stínat mstivé stíny
počínat nové světliny:
s mýtem své matky, s mýtem smrti

STÍNOHRAD

stín stíná stín, s ním němé sněmy síní
již týden v larvách křísí vodu lojem
klec drzých věčen vězní v dnešní pojem
a lační krve chlemtají žár zimy

hrad světlý bytím okorává v stíny
a žravou září zítřka nenapojen
dnem křiví v suť a kráslí vyšším hnojem
vně střídá příchod, odchod od zeminy

se svatým svícnem sesypaně stíní
suť svátou z těžkých stok sví serařiní
tím těsnají stín odvráceně přímý

se svatým svícnem sesypaně stíní
hrad světlý bytím okorává v stíny
stín stíná stín, s ním němé sněmy síní

A TAK BYS UMŘEL

kdyby sis mrtvý dal tu práci
otěhotněla
by lebka cestou jíž se vrací
do tvého těla

kdyby ses usmál spadl by ti
do klína zub a něco bytí
a paměť by sis rozestřel
přemýšlením o sestře

a tak bys umřel napodruhé
tvé oči slepé jako uhel
slily by se po patrech

tvé vlasy kdys jak pruty tuhé
dokončí svazek vík a truhel
a tobě zdá se o bratrech

A CAPELLA

jak se vše rodí? vezmi za hnát
a rozneseš smrt všem žijícím
radost jim dej, a dej jim zahrát
tu jejich, o té přijíci

hudbo, zla rytme, protijede
uzříš, čím svítíš, slýchaná
ruka tvá, hnát, ti povyjede
rubášem, jímž je hřích; a nám

i v tmách se tma tmou protmaví
má bude smrt, ať postavy
bez dechu tančí do rytmu

a v rytmu ať mě popraví
chci kleknout hlavou do trávy
do ticha... světla... v chóry... v tmu

SPOJOVAČI PROVAZŮ

kráčí v mých krocích, spí v mém spánku
rukou se ani nedotknou
dají mi zrak, až oční jamku
vypráším Bohu před okno

prázdní mé plno, plní prázdno
přede mnou, za mnou, nade mnou
zdám-li se pluhem, oni brázdou
odvěkou, nutnou, hanebnou

kráčí v mém spánku, spí v mých krocích
nelze je dlaní obtočit
dokud jsou mrtví, jsou i krotcí

spojovač sraští obočí
provaz se spojí s provazem
a lačně mlaskne nová zem

ZE ZEMĚ NEVZEŠLÍ

je kámen; ten, jsa druhým, zprvněl
a země mu jak dřív hrob není
z ní odloupl se, aby vlně
svých stání stál co hrázka dění

je bytí; to, jsa vryto, vrývá
se v mramor jsoucí nad bytím
je člověk; ten, jsa nahým, skrývá
se za své tkané hábity

je člověk v bytí zakořeněn
a přesto dlívá pod ním, v skrytu –
jak kost jež chrání zjev své dřeně

však člověk, hnaný do hábitů
je přece vposled od své mysli
(jak bytí samo) neodvislý

UMBRA

spálenas, hnědi, obrůstáním
žehem, a sotva pro něj
sníží se k stínu, k cloně
cosi, co vniká dolů za ním

rozvrací rozměr, v nějž tys, hnědi
co v snětí ze svých *torturál*
(jak já v svá slova ponurá)
napnula naděj; v odpovědi

stáčí se nad tvá sžehlá bedra
potom, co Bohu kůži zedral
odporný *červ*, jenž kálí vedra

torturu mění v její pastiš
a ty se škvaříš samou slastí
a, sama červem, hřešíš na *stín*

HŘÍŠTĚ

výplní vlámán do náčrtu
jmeš se těch zástop potřebných
na něž by za krev honač chrtů
co plůdek vpil se v kořeny

ta smilná krásnost hoření!
jak by nám bylo nebýt nás
ohňová víska neklidná
uprostřed města; choře níž

klátit se tvárným plamenem
městysem v hříchu stavěném
cukrové sloupy za zády

obrysem vlomen do výplně
jsa hnedle roven, hnedle zvlněn
tu sytit žár, tu vázat dým

NÁBĚH K ZASTAVENÍ

v nečinno hroužen, pozamykán
pod jařma věr se chýle
v jeden ráz nikde, v druhý nikam
těkávám jako chvíle

kontrapunkt ech a jejich not
svíjí se do mě v kotoučích –
jak se sám sobě nevyhnout
když teprv smrt, snad, odloučí

od kostí smyslu kůži slov?
nečinno v činu uvízlo
a já se stoje procedím

přes síta, sny i sedliny
do hlíny stání, do hlíny
z níž stoupá jednou v roce dým

TRYZNA ZA ZVUK

zpěvy hry (slyším ji
za vzdechy mály slov
ukryté v tišiny)
v níž se zlo zahryzlo

hravý zpěv (slyším jej
v hřbitovních tryznách)
v mapách těl vyšije
směr (ač se vyzná

ta ona bez něho)
do hloubky vězně hor
rovinou prokopou

(ticho se spouští v pláč
Bůh spláče potopou –)
a hra se odštípla

DRUHÉ SONETY MRTVÝM

ČÁSTEČNÝ SONET ÚPLNÉ SMRTI

z prachu v hlínu vpít se
dech je dechem mým
a dech jsou mé plíce
plíce – tělo, dým

a kým oslepím se?
tebou, Pane, slepnu
ty mi stáhneš límce
až mi přetneš tepnu

pár
ran
jak Job

már
lán
a hrob

KONCE LAN

jak lidské maso krásně spíná
ve svazky pevné otáčí
to, co dřív byla pouhá hlína
jak námi vše je bohatší

jak námi všechno kyne, tyje
červi a svinstvo podzemní
jak naše tlení ocení
chce se mi zařvat *carpe diem* –

v hrdle vše zavře nesouhlasem
oprátka ticha splyne s hlasem
člověk, Bůh – řeka, oceán?

vždyť jsme jen slizké konce lan
orvané prackou ohyzdnou
které je třeba odříznout

JSOU SLZY VĚCÍ

mor matek; až to zaprašťelo
až zvířilo to lidskost
ten světský jek; teď chátráš, tělo?
(rád chátrám tě, má klíčko)

lom hrdel; až to zachroptělo
až zrodilo to úzkou zkréhlost
cyst a cest; už vnikáš, jehlo?
(rád proměním tě na hrob, tělo)

i slz je víc, i očí méně,
mor matek; stále, dennodenně...
a nesouvislá spínání

rukou, jež se při dlaních
už téměř blíží desateru...
mor matek – až k lacrimis rerum

KDE JE VÝŠ

čas na smrt zadělal jak na chléb
jímž nasytí se zástupy
tam, kde je výš, jen tiše zaklep
zamčeny nízké chalupy

schod, že jej nohou nedošlápneš
vede vždy výš, než kam jej vmýšlíš
v mlýn mramoru – jak zrno kvapné
jsou ramena; čas uslyšíš-li

ten mlýn, tu nízkou barabiznu
s vysokým schodem pro příchozí
kde melou kámen v lidskou tryznu

kam Matka Mlynář mramor vozí –
ten čas zadělal na smrt, na chléb
tam, kde je výš, jen jednou zaklep

TEN LIST

ten list, jímž v dobách žití smaragd protéká,
jejž zachová ve tvaru obsidián,
jak nemá nepřipomenout mi člověka?
„smrt vysouká tě z ovíjivých lián...”

proč do pozdního sběru klamat vinaře?
krev rozcákat a tvářit se, žes raněn?
nepoznáš samaritánské dlaně
a nevytrpíš ostrou slast, když vina dře;

jsi první z posledních a jak i druzí
čas obcházíš a stopuješ ho v kruzích
a hlínu vidíš zblízka: pouto zrnek...

jsi lisován; a viz, kdo drží hrnek:
to Vinař sám a po něm i sám Pijan
tě vysoukali z ovíjivých lián

KOŤATA

hřbet mrtvých koťat nekončívá krkem
klid krve dýmá krokem Terpsichoré
louž měkkých střev se probarvuje v choré
dny neštěstí, kdy vše je třískot prken

užovka pláče, mršina chce zvracet
vše zírá na hnusnou smrt černých chloupků
já, šestiletý, běžím za chaloupku
kde brečel bych, jen nechtít neoplácet

vše praská, prkna štípou rozlomené
ruce svých těl pod cele nesvým jménem
jsi bezejmenný, zabili ti kotě

umřete, jména, smrt vám vejde do těl
hrob z asfaltu a věčný pokoj v strouze
v noci se budím, koťata chci vzbouzet

NEMĚJICE

mlčí můj skanzen, nehýbá se, rozprostírá
se do času, čas jediný ho chrání
před skutečností, která pro něj
skončila

v šuflíku zbyly než dědovo
koťata, s kterými jsem plakal, když mi umřel
můj skanzen, který mlčí, nevzpíná se
vším mi umírá, a já vším umírám jemu

pro krásy Prahy, které nevidím
pro zvuky Prahy, které neslyším
pro lásku Prahy, kterou necítím

pro vítr, jenž sem nedovál
pro mou smrt, jež je dědova
pro mrtvý skanzen venkova

POHŘEBNÍ VĚNEC SONETŮ

I

byl den, byl den pro čerstvé nebožtíky
jak vyschlé kapky vláhy padli do brázd
živote, ano, tobě patří díky
že nechal ses o jejich přítěž okrást

ty víš, jsi živý jediný z nás živých
tvá požehnání dostáváme s rakví
neb jsi i smrt; jen pověz, zdalipak ví
mé mrtvé já, že nejsi nakažlivý?

že neproudíš, že otáčíš se v cyklech?
že netvoříš, jen opakuješ zniklé?
že jsme jen svoji vlastní pozůstalí

jež k ztrátě duší v tělech dorůstali?
jak vyschlé kapky zapadáme do brázd
žití mám po krk, smrti jenom po pás

2

žití mám po krk, smrti jenom po pás
kdo jsi, buď dál, vždyť všechny tvoje údy
i hlava mají kolem sebe provaz –
to loutkař vede, koho, kam a kudy?

přiznej si, plode: žiješ pro dužninu
a jádřincem ti cosi prohloďává
a tvoje míza, mdlá krev kolotavá
má blíže k hnusné vodě nežli k vínu

kdo jsi, buď dál, kdo nejsi, nebuď cele
kdo budeš, buď, kdo byl jsi, život veleb
kdo nechceš být, hned všeho bytí zanech

kdo jsi, že o nás rozhoduješ, Pane?
a kdo jsem já, že beztrestně smím ptát se?
mou odměnou mi budiž vykrvácet

mou odměnou mi budiž vykrvácet
co horšího než krev? Jen bolest, a strach z ní...
skok do hloubky je snadný, trvá krátce
však děsí nás, že bude závazný

svůj strach ve slabých chvílích opíráme
o berle z dřeva kříže Ježíšova:
před deštěm smrti chtěl i on se schovat
však nemusel Teď krčí suché rámě

jen strach, že cosi v nás je jako propast
jen klid, že smrt svou nemůžeme propást
jen v hrobě prach, či možná popel v urně

jen smějící se tvář Jen nežít chmurně
a v rocích křiku hřešit jako zmije
svět málo myslí na smrt Proto hnije

svět málo myslí na smrt, proto hnije
a roztříštěné kusy živých hodnot
se povalují po ulicích, hyjí
koníčky jezdců Janových! a o dno

tvých žaludků se, světe, tříští Země
den soudný nepřijde, dál žerme perly
dál poslouvejme nářek mrtvých velryb
než samo sebe zničí příští sémě

dál žijme, jezme, pijme, umírejme
dál tyjme z peněz, ze země a ze jmen
dál oddalujme rozklad mastmi z mršin

dál padá sníh, dál svítí slunce, prší
a jednoho dne všechno lidské padne
co zbude? nic snad Mariin pláč, na dně

co zbude? nic snad Mariin pláč, na dně
a Jeremiáš nad hlubinou soudu
když smrt je láskou, není větších; chladně
hrnčířův plamen pálí hlinnou hroudu

jak krásné jsou tvé nohy v opáncích
má lásko, v opáncích, v nichž ke mně kráčíš
zdobených mnou a o mou stopu kratší
a nejen mnou; vším, co je pouhý prach

vše, co je lidské, lidská láska chválí
vše, co je lidské, nelidská smrt spálí
vše, co je mé, a vše, co není její

je lidské, však jen její rty se smějí
svět zapomněl, jak čerstvé hroby voní
já jsem své milé, dychtím jenom po ní

já jsem své milé, dychtím jenom po ní
hrob, prsten, svatba, smrt, vždy hostina
přežraní hosté, zvony chvíli zvoní
vše končí stejně, stejně počíná
má snoubenko, slib, že mě neopustíš
ať nepropláču celé zásnuby
tvůj slib je dán, je dán slib záhuby
tyl vyřčen nejnevěrnějšími ústy

jsi nevěrná, má smrti, děti hladíš
jsi chůvou starým, společníkem mládí
jsi tam, kde jsme, jsi v našich slzách solí

jsi solí země, zemí pro mrtvolu
láska a smrt, jak blízko mají k sobě
kde láska končí, smrt počíná: v hrobě

kde láska končí, smrt počíná: v hrobě
to není svazek dlaní, listy palem
nic nekončí pro lichou lidskou oběť
nic nezačíná pro zemřelé žalem

den, rány noci slunce převázalo
krev teče dál, jen tolik vidět není
i bez krve jsme k smrti vyděšení
že oproti všem mrtvým je nás málo

byl den, kdy lidem nechtělo se hynout
byl den, jež nikdo nepotřísnil vinou
byl den, kdy smrt se na smrt unavila

byl den, kdy smrti vrátila se síla
byl den, kdy člověk za smrt řekl díky
byl den, byl den pro čerstvé nebožtíky

TŘETÍ SONYTY MRTVÝM

SMRT KRAJE

I

zabili kraj, a odsunuly
se stíny z duší v kameny
tmou křečovitě zní var žuly
var věčný, v žluči stápěný

rtý hlíny tmou se zalykají
a křiví se jak po jedech
ód bylo dost, i chvály? kraji
to není výpar, to je dech

co mělo by ti stoupat z úst
znít neměl praskot tkaných krust
znít nemá svist kos zemských vteřin

zní nesmí nářek synův, dceřin...
však zní, ti vrazi otců tnuli
zabili kraj a odsunuli

2

do mezer lidské paměti
se ještě vkrádá mýtus vesnic
vzpomíná dědství na děti
a zdá se nám, už samo nesníc

svět zapomenutých se tříští
o náš svět, o svět krajně lidský
smrt zdědí po nás ještě příští
a pak se ztratí, bude-li s kým

je marný pláč nad marným pláčem
když pláč je za posměchem vláčen
ach, Jeremiáš byl by k smíchu

v dnech, které obnažují míchu
v dnech, které tkají záměr tich
do mezer lidské paměti

oblékli nahý ocún, u lip
 zvlnil se s křížku mrtvý hlas:
 „V má ústa živý ichor usyp
 kde byly hřeby, budou zas.“

ten zázrak, jádrem lasalletský
 mi sešil ústa vidinami
 Král Judský, Ježíš Nazaretský
 chtěl třímat vlastní bídu námi

jen vize, zákmit mešních lodyh
 mě omámil, a dusný oddych
 pak donutil mě k zastavení

jež neskončí jak přástva denní
 z níž včely sršňům pro své úly
 oblékli nahý ocún u lip

chladí si sešlé rámě tis
 déšť protkal tísní vody listy
 a zpívá o něm za mě; tys
 též stolovníkem (*corpus Christi...*)

tam odehnít mě zve řev mršin
 nepůjdu, třeba zdám se hoden
 ne dokud těžkost nedovrším
 můj tis mě zdrží; o rok, o den

jsem k jeho větvím připoután
 až sejde, půjdu přímo tam
 kde jeho vrazi utápí se

je k smrti doprovodí píseň
 v níž jako proudem mladých míz
 zchladí si sešlé rámě tis

kdo ještě věří v Boha kraje
 jíl mluví slovem modliteb, a
 smrt na struny, na stehy hraje
 hned' podzemín má místo chleba

znám děti věží, potácí se
 s chimérou lásky k světlým vodám
 věc odznívá, zní věčná tíseň
 kdys byl jim, Neprodejný, prodán?

nechci se vracet do neznáma
 svět, jenž se nechá takto klamat
 mi nestojí za hořkou slinu

chci jiný kraj, chci kraj, v němž splynu
 s tím, kdo chléb země umí krájet
 kdo ještě věří v Boha kraje

zda zemře ten, kdo pobit je
 či ten, jež setká čas a svleče?
 z kůr možných kůrů stéká jev
 a k Bohu bytí vzlíná v kleče

„Podívej, jaký trám máš v oku
 a slyš se, jak mou třísku haníš,“
 zní krev; vždyť vina je i pokud
 sám viník svědomí se straní

máš žízeň, vím, já také žízním
 po šťávách plodů zběhlých sklizním
 však já se mohu ještě přepít

tys dopitý, a navíc slepý
 k dním, jež ti řeknou, dopité
 zda zemře ten, kdo pobit je

čí vrah, jejíž čeká po bitvě
 steh vin, je tento? kým je zván?
 kdo mrtvými chce zdobit věk
 kdo krmit rána krví z ran?

jsi prázdno, kraji, plným hrstem
 za nevidění budeš vězněn
 jen tehdy k smíru pohnu prstem
 až vymýtí se zánik ze změn

všem žravým ohňům přeji vodu
 a plodům zmaru zmar jich plodů
 má přání stojí v řadě se sny:

až tma je vzbudí... nikdo nesmí
 psát, kraji můj, na hroby tvé
 čí vrah je čeká po bitvě

krev zemřelých, jež k vínu zraje
 dře z kůže vnitřní přetlak šlach
 jež připomene cévy ráje
 a svaly studu, jehož strach

je demiurgem umírání
 strach trhá stehy, které všívá
 do křížů tkanin jehla tkání
 až na svůj život ve všem živá

snad zemřeš; pak se sechni šíjí
 tvé dny se v sebe nevyššíjí
 i jim steh bytí věčnost zkrátí

i k nim se Matka Tkadlec vrátí
 krev tkáně zná, a tkaní zná ji
 krev zemřelých, již k vínu zrají

kraj k zemi přilnul jak syn k matce
do které vstoupil kdosi svatý
jak snopy milují své mlatce
tak lidé milují své katy

víc než svůj život; kdyby ne
snad nemuseli by se bát
že lidské torzo vyhyne
že tryznu zachoptí mu kat

však kraj je lásce k vrahům vzdálen
miluje život, živé krále
a jeho smrt je o to těžší

i můj krok lze číst z jeho pěšin
poslední, co mi dává smát se:
kraj k zemi přilnul – jak syn k matce

je lidstvo, země vnuk, jen zrádce
měr, či i věr? vždyť k nesvěření
jsou lidé, žijí příliš krátce
a pro život se na prach mění

den sotva spatří výkřik citu
a ohlušen je přísným smradem
v němž jedině už, Bože, jsi tu
zde mezi námi, z noci na den

den dělí náš svět od podsvětí
a proto sedmý den se světlí
že člověk měl být člověkem

v tom cyklu smrtném, odvěkém
vše dlouho hnije, smrdí krátce
je lidstvo země vnuk? je zrádce

kdo zradí ji, ten zradil navždy
 v třas věčna vplouvá stání dneška
 buď dneškem poznamenán každý
 kdo zmešká ji i nepromešká

ač všemožně se překřtíváme
 křest kůže šlachy neochrání
 náš hřích je ukryt v lidství samém
 a lidství ukrývá se v tkáních

když sešívá se rána po dni
 chyt' ruku, nech si sešít od ní
 svou bílou nití aspoň ve mně

kraji, když umírá ti země
 klín jizev jehlou v tkáni; každý
 kdo zradíš ji, jsi zradil navždy

ten dopustil se věčné vraždy
 kdo zvažil život u živého
 vždyť jenom z ohně nepoznáš dým
 jak člověk zločin z činu svého

jak stehy nesmí posouvat se
 hranice hříchu; jednou vrahem
 už navždy vrahem, navždy zrádcem;
 náš svět jak prase řičí blahem

že promlčený hřích se ztrácí
 ó, nikoli: jak tažní ptáci
 se vrátí s jarem, se svědomím

a bude hříchem dvojnásobným
 pak bude dvakrát trpět každý
 kdo dopustil se věčné vraždy

*Bůh zavřel vrahům brány Ráje –
všem lidem, neb jsme jeho vrazi –
však ještě jednou zotvívá je
a vyžene z něj sebeplazy*

*ráj ještě jednou přikáže nám
jak loutka místo šlach svým nitkám
steh hříchu sejme nejprv ženám
jim nejprv byl zbaběle přitkán*

*to všechno po smrti se stane
budiž nelítostný, můj Pane
tvůj poslední nad všechny soudy*

*ať nevplazí se v rajské hroudy
ten, který ani nepozná je
a zavří vrahům brány Ráje*

*smrt kraje je smrt vrahů kraje
ne, nejsme hříšní bez rozdílu
až rozdělí nás příchod Ráje
s nímž přijde Smrt o všechnu sílu*

*kraj těla, které zabili mi
jejž hnusní vrazi zavraždili
se vrátí se mnou za živými –
pak přijde Smrt o všechny síly*

*pak přijde Smrt o všechny síly
až zemřou ti, kdo zavraždili
až se svým krajem zas se setkám*

*až budu v něj už věčně vetkán
ať tkaná hudba tkání hraje:
smrt kraje je smrt vrahů kraje...*

zabili kraj a odsunuli
do mezer lidské paměti
oblékli nahý ocún, u lip
chladí si sešlé rámě ti

kdo ještě věří v Boha kraje
zda zemře ten, kdo pobit je
či vrah, jejž čeká po bitvě
krev zemřelých, jež k vínu zraje?

kraj k zemi přilnul jak syn k matce
jen lidstvo, země vnuk, je zrádce
kdo zradí ji, ten zradil navždy

ten dopustil se věčné vraždy
Bůh zavřel vrahům brány ráje:
smrt kraje je smrt vrahů kraje

BĚZÍCÍ GAZELY

chtěl bych se zabít u broskvoní
dusit se smrtí, která voní

přechroptět koncert kosích hymen
dát zvuku smysl, ostří tónin

samotnou strunu, na níž hynem
rozkmitat k ostrým výškám o ní

k výškám, kam stoupám se psím vínem
k výškám, jimž krev se mlčky kloní

již tě znám, kráčíš... ještě vloni
chtěl bych se zabít u broskvoní

zápraží rytmu, drobné tiky
a dopoledne s koledníky

umřeli vrabci, trní truchlí
jiříčky plavou za výkřiky

soused nám pomoh složit uhlí
vyteklo z díry v zubech díky
hřbitov... a poklad na dně truhly:
vzpomínka na mé nebožtíky

vrátit se domů, nebýt nikým
zápraží rytmu, drobné tiky

na větvích pecky, třešně uschly
matička stromek truchlí, truchlí

kos, havran léta, krejčí v peří
naplnil rudým plátnem truhly

a truhly zamkl; ten, kdo věří
že odletěl, když vody ztuhly

je mrtev; kotě u mých dveří
chce napít; pytle s vůní ztuchlin

v nich zrno Boží, slípky u sliv
na větvích pecky, třešně uschly

roj živých včel na mrtvé hrušni bzučí
ve strachu bobtná nebi do náručí

kus opodál se škvíří zrna v klasech
já zase chytám žáby jako klučák

jen chytím – pustím, Bůh je, smrt v mých vlasech
dnes není zášť, ať ke, vně, uvnitř nebo vůči

hle, vážka! slepý, slyším v čistém hlase
můj celý svět se bourá, roste, hlučí

a mikrokosmos tepe slávou bučin
roj živých včel na mrtvé hrušni bzučí

stál čelem k Ní, a zdál se nebýt zhrozen
snad chtěl ji vínem, urvat celý hrozen

sám nebýt ani ploškou lisu dotčen
a po kapkách se rozstříkovat o zem

letňáky letos nejsou, Otče?
jen zimní, vidím, rybízově stroze

pak chtěl jsem mluvit s matkou, nevím o čem
však, bláhový, já ještě nebyl zrozen

nebo už živý; smrt je velkým vozem
tak čelem k všem, až zdám se nebýt zhrozen

ne, Vánoce, to nebyl pro mě Krist
to slouha byl, a sních, a jeho svist

a perník v omáčce, tak černé díky němu
již proto snad jsem dlouho nechtěl jíst

a betlém, cesta ke snu dřevěnému
a andělíčci, požehnání z Míst

a půlnoční, pan jáhen, Chvála jemu...
pak umřel děda, svál se dětský list

já ležel, ptáče vyhozené z hnízd
ne, Vánoce, to nebyl pro mě Krist

sup mocných křídel skrytý v těle těl
nad mršinami duší přeletěl

smrt nesl, malou začernalou snítku
krev v zobáku a na pařátech měl

pak přistál u nás, sed si na mou zídku
a žasna nad ní s křikem oněměl

(já zdrolil kámen v milost bílých kvítků
a zrovna jsem ji natruc smrti plel)

on – odkrvil se v nejčistější běl...
sup mocných křídel skrytý v těle těl

je před sněhem, vše velké tyje drobným
a odporní se ponížují k zdobným

les strojí se, jen nesmrtelný modřín
se neholí (zná smrt jen s těžkým vousem)

a s bolestí dnem netušených modřín
už před nocí tmy nedočkavě jdou sem

já s tenkou láskou v popelišti hořím
jen přáním plíček, *nedodýchat*, vzbouzen

a otázkou, proč nechci se stát zbožným...
je před sněhem, vše velké tyje drobným

slova jsem ředil mízou břízek
(březnový nádech byl v té míze)

byly jak panny v bílé říze
kterou jsem sdíral nehty v dlaně

a dostal, co jsem dal: krev z jizev
břízy už kvetou, kvetou planě

Bože můj, žízeň, věčná žízeň
je sází ve tvé žhnoucí pláně

březen jsem prosák trestí z třísek
slova jsem ředil mízou břízek

když k dobru rána v smrt se zacelí
let bělásků je slzou na zeli

a noc je nic, mou vesnici svět ztratil –
já nevidím běžící gazely

vně našich cest spí neprůjezdné trati
zas vlastní těm, kdo v zem je vsázeli

dny v jiných rytmech v jiné noci krátí
vždy stejné cykly tmy i zábělí

když rána vísce v nic se zacelí
já nevidím běžící gazely

OŘECHY V LISTÍ

OŘECHY V LISTÍ

jsem v tylé časných dní, kdosi jde po dvoře
mám černé kotátko, teď leze na ořech

teď skáče do listí, hraje si s ořechy
zlost chvíle padá v těžkých kapkách ze střechy

jsme dva, jsem sám, je sama, sotva obutí
tvá láska uspí tě a má tě probudí

ořechy v listí černají jak večer
vše ožívá, jen smrt se sotva vleče

ohni už zbývá pouhé bytí třísky
a den je blízký, ořechově blízký...

MŮJ LEDEN

pod knotem tma a pod ním hmoždíř
a nad ním lustr zhašený
svítil kdy vůbec na ženy?
jen na ty které třely droždí

právě ten hmoždíř byl jim svědkem
když kaplí almar znělo Ano
a pak ta noc, a pak to ráno
jak míchu Sfing bych jedl předkem

podávat okem ruku přes sklo
(jak bych pnul strunu nad kudlou)
hranici bytí zarudlou
vším co se z písků nezalesklo

pak zákmit stříbra – měsíc? čepel?
snad jinovatka? vzduch je řídký
tvůj leden hádá, kdo to klepe
můj leden drží noční hlídky

U KŘÍŽKU

ke křížku, ve stín odvěký
schoulil se větřík od řeky
jak jindy pozdě, letos brzy
vysouší mně i Kristu slzy

NAD MRTVÝMI

smrt svítí mnou; smrt svítí vším
co pod svým tělem vláčí stín

a přiznat ji, skrýt tělo ve tmě
však ztratit stín; dni, nocí veď mě

k mým hodinám, těm slunečním
jež na rafích nesou stín

pak její kroky na mých schodech
mi dojdou mezi živé pro dech

a zeptám se, s kým odcházíme
když světlo ohřívá se stínem

a její přízrak odpoví mi
ať zavřu hroby nad mrtvými

TICHÁ VILLANELLA

stát za zvukem a tišit rozléhání
když velká slova malí lidé vřeští
mít prázdnou štoudev při zázraku v Káni

nestavět světu na odiv své rány
byť krve víc než kapek v nočním dešti
stát za zvukem a tišit rozléhání

skrýt v úctě plachou vážnost věčné panny
a svazek rukou s palmovými městy
mít prázdnou štoudev při zázraku v Káni

spát na zemi a v stínu svatých strání
z cest nejkratší je cesta do neštěstí
stát za zvukem a tišit rozléhání

zvát nezvané a sami nebýt zváni
do mělkých louží, do životních trestí
mít prázdnou štoudev při zázraku v Káni

je tolik lidí, kolik jen je dlaní:
jsi člověkem svou dlaní, ne svou pěstí
stát za zvukem a tišit rozléhání
mít prázdnou štoudev při zázraku v Káni

ZEPTAT SE RÁNA, ZEPTAT SE NOCI

proč po nocích jsou jablka dnů sladší?
to dozrávají za tmy plné sněti
tvé plody, noci nutící nás k pláči

dnes očeseme rozkvetlý strom matčin
a odpověď nám dají její děti
proč po nocích jsou jablka dnů sladší

však budeme zas o žebříky kratší
když s tebou padnou, dvoutisíciletý
tvé plody noci, nutící nás k pláči

budeme mládnout, až nebude mladších
jak pohané, jimž nikdo neodvítí
proč po nocích jsou jablka dnů sladší

pak na pních jako žvavé plémě ptačí
pro červy proklováme tvoje děti
tvé plody, noci, nutící nás k pláči

když každé ráno slané slzy smáčí
když každý úsvit žíly nařízne ti
proč po nocích jsou jablka dnů sladší
tvé plody, noci nutící nás k pláči?

STROMOVÝ SONET

z větví
do trav nesluchu
spadl a rozpoltil se vedví
plod hlasu počínaný slovem ve vzduchu
k němu se snesu bez strachu, že skončím pádem
pak čtrnáctkrát se zastavím na cestě cizí bolesti
jak žnec se plevem až k zrnu proklestím
tím kosištětem, které šetrím na den
svých letnic
jím setni
blín:
jsem
z hlín
jak zem

SILICE

křenu kopr – tak povahy tu trčí
v blízkou, vrostlé, plné žahajících silic
jsi-li
osiko, také tak k větru, k pojmání smrčin?

palčivost, oči slzí nad šťávami
člověk, česnek
obojí zamává mi
než nad posledním řezem hlesne

kruh nekončí, z něj nelze, do něj nemožno
jen nocí bezbožnou
lze skrýt jej

ty, palčivosti, svou dlaní dnes mě neuvítej
dnes nepřespím
a nejen s tebou, nejen s tvým

VZPOMÍNKA NA NEMOC

„kolikrát týdně máte déjà-vu?“
– asi tak jednou nebo pětsettisíckrát
ten chlad, když jako uhlík řeřavý
na sněhu peřin nutí se vysvlíkat

„a nádor, pane, ten to tedy není“
prý ani sebemenší náznak cysty
zas jsem si vymýšlel? (jsem průhledný jak skleník)
– a jste si, Bílí lidé, zcela jisti?

má nemoc není ani hodna léčby
a smrtí neskončí... ech, sakra, kéž by!
čím jiným nežli nemocí je život?

a čím jiným je smrt než vyléčením!?
„pojd', odvezeme bláznivého Ondru
do manického Ráje hypochondrů“

ZAPOMENOUT HÉROSTRATA

třpytly se smalty, diabasy hlubin
semkly se rty jak lisy v čase vína
pak praskly švy, a rudovlasý rubín
trpí ticha, zpíval o výšinách

a klekli jsme si, těla odhlučněná
hrách nezvučně nám pukal pod koleny
andělské tváře svítí, oholeny
až na kost, jako břeh když potká pěna

stáli jsme v žalu nad Učiněnými
pálil nás oheň slz a plané rýmy
měli jsme závrať z hlubin a strach z výšek

chtěli jsme drahý kov a našli plíšek
však nemlčí, komu jsou ticha svatá
kdo umí zapomenout Hérostrata

PŮLE LOMU

z děr v řečech hnaných tmou, pro něž není zdejšek
rve zámečník slov klíč, kterým neotáčí:
cyst v mozku měkký tok, střapatina vejšek
akt cti i pokory, hnízda, hlavně ptačí

děs z prázdna, v prázdnu děs, ze zrcadel úzkost
led taje, roste z vod – abychom prý pili
on, zámečník, zved kru; pohled, spíše úkos

o těsnou váhu *nic*, z ledu mlčky ukous
les porubán (*chcem sad!*) vinny nejsou pily
den nespí, pochován, těžko třást mu rukou

až slehne tíha slov, těžkým bude k pláči
cit pečí zplihne v prach, nezakřepčí dnešek;
rmen vidím dnem, až kam? snad až nad bodláčí
z děr v řečech hnaných tmou, pro něž není zdejšek

SYPKOST

do těl řve sypkost, ona do ní
vplouvají jménem, *Beáta*
v hodinách dunou, vlnou, duní
přesypala se devátá

jsi hoden, Pane, Bože náš
přijmout tu slávu, moc a čest?
ze sedmi nádob požehnáš
zemi, jež z tvého písku jest

v kaskádách černi zpět se drolím
v lada, a rytmem kruhu k polím
pak bude ticho třicet zrněk

než dlaní duny porozhrne
svatá a větrem nesvatá
sypkost již jménem, *Beáta*

NA KREV

v řez vtéká, hádej, jsi-li hoden, za čím?
zde má své modly, v kůži vyřezané
jim v nohách žertvou; v plameni tě máčí
vše k očištění, jak jsou v tvé víře zvané

ty drobné smrti každodenní mrvy
již odklízet ti Bohem nepřísluší
v den zvuku přenech polnice své krvi
sám neví, proč se chtějí vzepřít hluší –

tvar zvuku sahá v pravdy nadčlovččí
zvuk tvaru vzdouvá vlny ještě větší –
pak krev je echem zvuku, stopou tvaru

a nikdy nevře hloub než pod bod varu
krev, šlechta tvého těla, tuší v blízkou
lež světa, a již teče po želízku

V roce 1498, vyryl, vytiskl a vydal Albrecht Dürer, tehdy 27 letý, svůj první obsáhlý grafický soubor Apokalypsa. Datum nebylo vybráno náhodou, protože mnozí předpovídali že roku 1500 nastane konec světa a proto byl tento cyklus jakousi duchovní průpravou na tento případný zánik. Cyklus je to mimořádný a už nikdy potom nevydal Dürer nic tak emocionálně vášnivého a naléhavého. Dürerův cyklus se mi vybavil hned poté, co jsem dočetl sbírku Ondřeje Hanuse, která právě vychází – právě pro její mimořádnou naléhavost. Jakoby se hrudmladého muže znenadání otevřela a všechna ukrytá energie najednou, jako sopečná láva, vytryskla ven. A není náhodou, že sbírku vydává 21 letý básník a je jeho prvotinou.

Mým úkolem bylo sbírku doprovodit výtvarně a proto píši o Dürerovi, protože se stejnou vášnivostí, a silně jím inspirován, jsem ve svých 23 letech vytvořil cyklus se stejným názvem. Takový cyklus udělá člověk za život jen jednou – potom - díky prožitému životu dostane jeho umělecké dílo jiné, a často méně exaltované formy vyjádření.

Zánik světa nám – doufám – nehrozí. Letopočet 2000 jsme přežili, nicméně svět je stále stejně nejistý – ať je rok 1498 nebo 2008. Stejnou zůstává i osobní naléhavost, s jakou se – pokud zvládne všechny technické obtíže formálního vyjádření – poprvé ve větším celku mladý autor vyjádří. A jméno a umělecká kvalita v té chvíli není rozhodující – ta je poměřena až uplynutým časem, ve kterém má skutečná kvalita možnost jasně zazářit.

Pavel Piekar, duben 2008

OBSAH

SONETY MRTVÝM

PRVNÍ SONETY MRTVÝM

Ze rzi	8
Thanatorium	9
Zápisk	10
Soběsmrt	11
Mytiana	12
Stínohrad	13
A tak bys umřel	14
A capella	15
Spojovací provazů	16
Ze země nevzešlí	17
Umbra	18
Hříšně	19
Náběh k zastavení	20
Tryzna za zvuk	21

DRUHÉ SONETY MRTVÝM

Částečný sonet úplné smrti	24
Konce lan	25
Jsou slzy věcí	26
Kde je výš	27
Ten list	28
Kočata	29
Nemějice	30
Pohřební věnec sonetů	32

TŘETÍ SONETY MRTVÝM

Smrt kraje	42
------------	----

BĚŽÍCÍ GAZELY

59

OŘECHY V LISTÍ

Ořechy v listí	72
Můj leden	73
U křížku	74
Nad mrtvými	75
Tichá villanella	76
Zeptat se rána, zeptat se noci	77
Stromový sonet	78
Silice	79
Zapomenout hérostrata	81
Půle lomu	82
Sypkost	83
Na krev	84

Ondřej Hanus
STÍHOHRAD

Ilustrace Pavel Piekar
Odpovědný redaktor Ondřej Slabý
Redakční spolupráce Norbert Holub
Obálka a sazba Miroslav Švejda
Jazyková redakce Vít Slíva
Tisk a knihařské zpracování Tiskárna Arch, Brno
Počet stran 90

Jako 31 publikaci vydal Weles, o. s.
Polívkova 2, 621 00 Brno
www.welesrevue.cz
redakce.weles@centrum.cz

Kniha vychází s finančním příspěvím
Statutárního města Brna a Ministerstva kultury ČR

Vydání první
Brno 2008